

Od kwietnia 1919 do czerwca 1921 – kalendarium pierwszych dwóch lat PTM

2 kwietnia 1919. W lokalu seminarium filozoficznego przy ulicy św. Anny 12 w Krakowie odbywa się Zebranie Konstytuujące. Obecnych jest szesnaście osób – Stefan Banach, Julian Chmiel, Leon Chwistek, Mirosław Gibas, Antoni Hoborski, Ludwik Hordyński, Ludwik Kaszycki, Franciszek Leja, Otton Nikodym, Alfred Rosenblatt, Antoni Rozmus, Jan Sleszyński, Xawery Stankiewicz, Antoni Wilk, Stanisław Zaremba i Kazimierz Żorawski. Zebranie zagaja Żorawski, informując, że w Warszawie ma powstać ogólnopolskie towarzystwo matematyczne, i stawia wniosek o założenie *Towarzystwa Matematycznego w Krakowie*, „które ewentualnie może później wejść w związek z Towarzystwem warszawskim”¹. Wniosek zostaje jednogłośnie przyjęty. Po dyskusji uchwalony zostaje statut towarzystwa. Jako cel określone zostaje „wszechstronne pielęgnowanie matematyki czystej i stosowanej”. Wpisowe zostaje ustalone w wysokości 10 koron, a roczna „wkładka” w wysokości 12 koron, przy czym można wpłacić jednorazowo kwotę 250 koron i zostać członkiem dożywotnio. Posiedzenia mają się odbywać w pierwszą i ewentualnie trzecią środę miesiąca, z wyjątkiem trzech miesięcy wakacyjnych, w lokalu seminarium. Wszyscy obecni zgłaszają „akces do Twa”. Wybrany zostaje „Wydział” towarzystwa w składzie: Stanisław Zaremba – prezes, Antoni Hoborski – zastępca prezesa, Franciszek Leja – sekretarz, Ludwik Hordyński – skarbnik.

9 kwietnia 1919. Na I posiedzeniu zwyczajnym towarzystwa statut zostaje poszerzony o kolejny punkt (§ 14), konieczny ze względów prawnych, dotyczący

¹ Wszystkie teksty ujęte w cudzysłow są dosłownymi cytatami z protokołów.

sądu polubownego. Antoni Hoborski wygłasza odczyt *Z teorii funkcji zmiennej rzeczywistej*.

30 kwietnia 1919. Na II posiedzeniu zwyczajnym towarzystwa prezes „poświęcił najpierw kilka słów pamięci zmarłego 30 marca profesora Uniwersytetu Lwowskiego Dra Józefa Puzyny”. Przyjęci zostają nowi członkowie – Tadeusz Banachiewicz, Włodzimierz Stożek, Gustaw Leśniodorski, Władysław Ślebockiński, Franciszek Brablec, Stanisław Ziobrowski, Kazimierz Fijoł, Edward Stamm, Jan Stella Sawicki i Bohdan Babski. Alfred Rosenblatt wygłasza odczyt *Z rachunku waryacyjnego*.

7 maja 1919. Na III posiedzeniu zwyczajnym towarzystwa przyjęci zostają nowi członkowie – Jan Baran, Wincenty Janik, Władysław Bogucki i Włodzimierz Kowalski. Prezes podaje informację o rezygnacji Ludwika Hordyńskiego z funkcji skarbnika „z powodów niezależnych od jego przynależności do Twa”. Ze względu na konieczność wyboru nowego skarbnika, Komisji Kontrolującej oraz Sądu polubownego² na 21 maja zostaje zwołane Nadzwyczajne Walne Zebranie. Stefan Banach wygłasza odczyt *Z teorii funkcji zmiennej rzeczywistej*.

21 maja 1919. Odbywa się Nadzwyczajne Walne Zebranie towarzystwa. Nowym skarbnikiem zostaje Antoni Wilk. Wybrana zostaje komisja rewizyjna w składzie Alfred Rosenblatt i Otton Nikodym oraz sąd polubowny w składzie Stanisław Zaremba, Antoni Hoborski, Jan Stella Sawicki, Włodzimierz Stożek, Tadeusz Banachiewicz. Następnie, na IV posiedzeniu zwyczajnym towarzystwa, przyjęty zostaje nowy członek, ks. Feliks Hortyński. Edward Stamm wygłasza odczyt *Algebra logiki jako nauka dedukcyjna*.

4 czerwca 1919. Na V posiedzeniu zwyczajnym towarzystwa Alfred Rosenblatt wygłasza odczyt *Z rachunku waryacyjnego*.

18 czerwca 1919. Na VI posiedzeniu zwyczajnym towarzystwa przyjęty zostaje nowy członek, Władysław Dziewulski. Franciszek Leja wygłasza odczyt *Z teorii ciągłych grup przekształceń*.

2 lipca 1919. Na VII posiedzeniu zwyczajnym towarzystwa Bohdan Babski wygłasza odczyt *Z matematyki ubezpieczeń życiowych*.

² Wielkie i małe litery w nazwach używane są w kalendarium zgodnie z zapisem w protokołach.

5 listopada 1919. Na VIII posiedzeniu zwyczajnym towarzystwa przyjęty zostaje nowy członek, Witold Wilkosz. Stanisław Zaremba „przedstawia w dłuższym odczycie organizację szkolnictwa ludowego, średniego i wyższego we Francji”.

19 listopada 1919. Na IX posiedzeniu zwyczajnym towarzystwa przyjęci zostają nowi członkowie – Samuel Dickstein, Waław Sierpiński, Zygmunt Janiszewski, Stefan Mazurkiewicz i Stanisław Zakrocki (czterej pierwsi z Warszawy). Na 29 listopada zostaje zwołane nadzwyczajne walne zebranie, którego celem ma być „organizacja biura sprawozdawczego z ruchu naukowego matematycznego w Polsce celem informowania zagranicą, a potem ewentualna reorganizacja Towarzystwa i uchwalenie statutu. Towarzystwo bowiem zostało założone głównie w celu skupienia matematyków, pracujących w Krakowie, obecnie zaś powstała myśl, aby działalność Towarzystwa rozszerzyć na całą Polskę”. Otton Nikodym wygłasza odczyt *Z rachunku całkowego*.

29 listopada 1919. Odbywa się nadzwyczajne Walne Zebranie towarzystwa. Prezes informuje, że właśnie nadszedł list od Antoniego Łomnickiego ze Lwowa, który napisał, że we Lwowie przed dwoma laty powstało towarzystwo matematyczne, lecz jego działalność „osłabła w ostatnim czasie z powodu wypadków wojennych” i członkowie zamierzają przystąpić do towarzystwa krakowskiego w razie poszerzenia jego działalności. Powołane zostaje „biuro sprawozdawcze z naukowego ruchu matematycznego w Polsce”. Odbywa się dyskusja nad zmianą statutu, ale na razie żadne modyfikacje nie zostają w nim wprowadzone. Zapada decyzja, by „kwestycę utworzenia ogólnopolskiego towarzystwa pozostawić przyszłości”.

5 grudnia 1919. Na X posiedzeniu zwyczajnym towarzystwa prezes odczytuje list ministra oświaty Jana Łukasiewicza, który dziękuje za zaproszenie na nadzwyczajne walne zebranie, ale „nie może wziąć udziału w Walnym Zebraniu i składa towarzystwu życzenia pomyślnego rozwoju”. Prezes informuje, że odpowiedział Antoniemu Łomnickiemu, że „towarzystwo postanowiło nie zmieniać na razie swego statutu, choć mile będzie widziało w swoim gronie członków z poza Krakowa”. Przyjęci zostają nowi członkowie – Leopold Węgrzynowicz i Kazimierz Vetulani. Otton Nikodym wygłasza dalszy ciąg swego odczytu *Z rachunku całkowego*.

17 grudnia 1919. Na XI posiedzeniu zwyczajnym towarzystwa Stefan Banach wygłasza odczyt *Z teorii funkcji linii*.

21 stycznia 1920. Na XII posiedzeniu zwyczajnym towarzystwa prezes „poświęcił kilka słów pamięci zmarłego w dniu 3 stycznia p. Dra Zygmunta Janiszewskiego, młodego i zdolnego matematyka, przez którego śmierć poniosła matematyka polska dużą stratę”. Witold Wilkosz wygłasza odczyt *Z teorii funkcji Duhamelowskich*.

4 lutego 1920. Na XIII posiedzeniu zwyczajnym towarzystwa przyjęty zostaje nowy członek, Eustachy Żyliński. Witold Wilkosz wygłasza dalszy ciąg swego odczytu *Z teorii funkcji Duhamelowskich*.

3 marca 1920. Na XIV posiedzeniu zwyczajnym towarzystwa prezes informuje, że „towarzystwo otrzymało z ministerstwa oświaty kwotę 15000 koron na cele Towarzystwa”. Alfred Rosenblatt wygłasza odczyt *Z teorii potencjału*.

17 marca 1920. Na XV posiedzeniu zwyczajnym towarzystwa Witold Wilkosz wygłasza odczyt *Problemy integralne funkcji uwikłanych*.

21 kwietnia 1920. Odbywa się nadzwyczajne Walne Zebranie towarzystwa. Nazwa towarzystwa zostaje zmieniona na Polskie Towarzystwo Matematyczne. Uzasadniając wniosek o tę zmianę, prezes mówi, że zmiana nazwy „jest korzystną ze względu na przyszłe stosunki z towarzystwami zagranicznymi i ze względu na to, że po tej zmianie łatwiej można będzie od rządu polskiego otrzymać subwencje na cele towarzystwa”. Walne Zebranie powołuje komisję, która ma zająć się przygotowaniem projektu nowego statutu, w składzie Alfred Rosenblatt, Antoni Wilk i Franciszek Leja. Leja przedstawia projekt ogólnych zasad, na jakich nowy statut ma być oparty. Według projektu siedzibą towarzystwa ma być Kraków. Członkowie zwyczajni mają się dzielić na miejscowych i zamiejscowych, przy czym zamiejscowi mogą tworzyć oddziały. Zgodnie z propozycją, „[w]ydział każdego oddziału ma prawo przyjmować nowych członków, przyczem część swych dochodów przeznaczają na ogólne cele towarzystwa, jak np. koszty wydawnictw”. Ponadto „[c]złonkowie Zarządu towarzystwa muszą być wybrani spośród członków krakowskich, z wyjątkiem prezesa lub jego zastępcy, z których jeden może być wybrany z członków pozamiejscowych”. Walne Zebranie uznaje, że można się tymi zasadami kierować przy układaniu nowego statutu. Wybrani zostają kandydaci na delegatów Polski na Międzynarodowy Kongres Matematyków w Strasburgu (do oficjalnego wydelegowania przez Polską Akademię Umiejętności). Prezes poinformuje, że jednego kandydata wybrano już w Warszawie – jest nim Wacław Sierpiński, a jako potencjalny zastępca Stefan Mazurkiewicz. Zebranie wybiera drugiego kandydata – Stanisława Zarembę, a jako zastępcę Alfreda Rosenblatta.

5 maja 1920. Na XVI posiedzeniu zwyczajnym towarzystwa przyjęci zostają nowi członkowie – Bohdan Deryng, Wiktor Staniewicz i Zdzisław Krygowski. Edward Stamm wygłasza odczyt *Zastosowanie algebry logiki do teorii szyfrów*.

19 maja 1920. Na XVII posiedzeniu zwyczajnym towarzystwa Witold Wilkosz wygłasza odczyt *Z podstaw logiki matematycznej. Część I^{sza}*.

30 czerwca 1920. Na XVIII posiedzeniu zwyczajnym do towarzystwa zostaje przyjęta Irena Wilkoszowa. Witold Wilkosz wygłasza drugą część odczytu *Z podstaw logiki matematycznej*.

1 grudnia 1920. Na XIX posiedzeniu zwyczajnym towarzystwa przyjęty zostaje nowy członek, Hugo Steinhaus. Edward Stamm wygłasza odczyt *Teoria liczb w algebrze logiki*.

11 grudnia 1920. Odbywa się nadzwyczajne Walne Zebranie towarzystwa. Dyskutowany jest projekt nowego statutu opracowanego przez komisję powołaną 21 kwietnia 1920. Odczytane zostają wnioski w tej sprawie otrzymane od Samuela Dicksteina i od towarzystwa we Lwowie. Wnioski te dotyczą „krytyki, czy oddziały towarzystwa mają prawo wybierania członków towarzystwa i pewnych zmian w paragrafach omawiających majątek towarzystwa i jego oddziałów”. Po dłuższej dyskusji zapada decyzja modyfikacji odpowiednich paragrafów zgodnie z proponowanymi zmianami. Ze względu na to, że statutu nie można uchwalić z powodu braku wymaganej obowiązującym statutem liczby członków, kolejne Walne Zebranie zostaje zwołane na 22 grudnia. Zapada decyzja, by poprosić Fryderyka Zolla o sprawdzenie zgodności projektu z obowiązującymi przepisami prawnymi.

22 grudnia 1920. Odbywa się nadzwyczajne Walne Zebranie towarzystwa. Uchwalony zostaje nowy statut. Antoni Hoborski stwierdza, że w związku ze zmianą statutu należałoby wybrać nowy Zarząd. Na wniosek Ottona Nikodyma zapada decyzja, by obecny Zarząd pełnił swe obowiązki aż do końca kadencji, tzn. do maja 1921. Tego samego dnia odbywa się XX posiedzenie zwyczajne towarzystwa. Zostają przyjęci nowi członkowie – Antoni Łomnicki, Stanisław Ruziewicz, Władysław Majewicz i Mikołaj Rudnicki. Ponadto „z powodu spóźnionej pory odłożono zgłoszony referat do dnia następnego”.

5 stycznia 1921. Na XXI posiedzeniu zwyczajnym towarzystwa Witold Wilkosz wygłasza odczyt *Z teorii funkcji dwu zmiennych*.

5 stycznia 1921. Na XXII posiedzeniu zwyczajnym towarzystwa Alfred Rosenblatt wygłasza odczyt *Z teorii szeregów potęgowych*.

16 lutego 1921. Odbywa się XXIII posiedzenie zwyczajne towarzystwa. Stanisław Zaremba informuje, że otrzymał od Gabriela Koenigsa, sekretarza Międzynarodowej Unii Matematycznej, list z zaproszeniem matematyków polskich do przystąpienia do Unii. Informuje że „celem unii jest organizacja pracy naukowej na polu matematyki, a każdy naród ma posiadać w tej unii ilość głosów zależną od ilości ludności i wpłacać odpowiednią wkładkę”. Na wniosek Jana Sleszyńskiego zapada uchwała, by „zapytać członków poza-krakowskich czy przystąpienie do unii uważają za wskazane oraz by zwrócić się „do ministerstwa oświaty o odpowiednią subwencję”, gdyż owa „wkładka” ma wynosić dla Polski około 1000 franków. Do towarzystwa zostaje przyjęty nowy członek, Stanisław Leśniewski. Witold Wilkosz wygłasza odczyt *O pojęciu funkcji*.

2 marca 1921. Na XXIV posiedzeniu zwyczajnym towarzystwa Włodzimierz Stożek wygłasza odczyt *Z teorii potencjału*.

Marzec – maj 1921. Lwowski Oddział Polskiego Towarzystwa Matematycznego przesyła list „z zawiadomieniem o ukonstytuowaniu się oddziału, o wyborze i składzie jego Wydziału i z listą członków oddziału”. Na XXV posiedzeniu zwyczajnym towarzystwa wszyscy członkowie oddziału we Lwowie, nie będący dotąd członkami towarzystwa, zaliczeni zostają „w poczet członków towarzystwa”, a Franciszek Leja wygłasza odczyt *Dowody niezmienności liczby wymiarów przy przekształceniach jedno-jednoznacznych i ciągłych*.

4 czerwca 1921. Odbywa się „sprawozdawcze Walne Zebranie”. Ustępujący Zarząd przedstawia swoją działalność, co zostaje – na wniosek Komisji Kontrolującej – przyjęte przez Zebranie. Zostaje wybrany nowy Zarząd w składzie: Kazimierz Żorawski – prezes, Stanisław Zaremba – I zastępca prezesa, Zdzisław Krygowski – II zastępca prezesa, Witold Wilkosz – sekretarz, Włodzimierz Stożek – skarbnik oraz członkowie Zarządu: Antoni Hoborski, Alfred Rosenblatt i Franciszek Leja (później okazuje się, że Kazimierz Żorawski, nieobecny na zebraniu, godności prezesa nie przyjął; na ponownym Walnym Zebraniu prezesem zostaje wybrany Wiktor Staniewicz). Do Komisji Kontrolującej zostają wybrani Antoni Wilk, Gustaw Leśniodorski i Stanisław Zakrocki. Na wniosek Witolda Wilkosza zostaje utworzona w towarzystwie sekcja matematyki elementarnej. Przyjęte zostają dwie uchwały, o które wnioskuje Franciszek Leja. Jedna dotyczy nawiązywania kontaktów z towarzystwami zagranicznymi, a w szczególności

wysyłania do nich biuletynu towarzystwa. Druga mówi o zapraszaniu do wygłaszania referatów na posiedzeniach towarzystwa członków towarzystwa, którzy ogłaszają prace matematyczne w najważniejszych pismach matematycznych.

21 czerwca 1921. Na XXVI posiedzeniu zwyczajnym towarzystwa Alfred Rosenblatt wygłasza odczyt *Z teorii figur równowagi ciał płynnych cz. I*. Ustalona zostaje cena *Rozpraw Polskiego Towarzystwa Matematycznego* na 100 marek polskich dla nieczłonków PTM.

Opracował Krzysztof Ciesielski (Kraków)